№ 18 (214) Ausgabe B.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 18 (214) Hod III. Wilnia. 1 Marca 198 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Dabyča u Minsku: 2000 kulemiotaŭ, 50.000 strelb.

28 lutaha.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Anhličani dalej wiali razwiedki ŭ čyślenych miescoch na fronci. U načy nastupali jany z wialikimi siłami u lesi Hutholst i na poŭnačy ad Skarp. U bitwie na štyki i kontratakaj jany byli adkinuty.

Front niamieckaha Naśladnika i Albrechta Wiurtemberskaha: Pry Awokur i Lezeparń uziaty 27 pałonnych.

Uschodni teatr.

Operacii jduć dalej.

U Estlandzii padaŭsia pad našu kamandu ćaćwiorty estonski połk — dziela baraćby z badziajučymisia pa kraju bandami.

U Minsku ŭziaty 2.000 kulemiotaŭ i 50.000 strelb.

BUKAREŠT. Ad času pryjezdu ŭ Bukarešt rumynskaj delehacii pačałasia wialikaja ahitacija proci byćcia na pasadzie ciapierašniaha rumynskaha karala. Hazeta „Lumina“ piše: «naš karol admowiŭsia ad pasadu ŭ toj dzień, jak jon staŭšy na staranu Rasiei pawioŭ naš kraj na pabićcie, unižeńnie i zništožeńnie,

LONDON. Na śniedańni Bonar Low skazaŭ reč na karyść nowaj pazyki, ŭ katoraj, miž inšym, skazaŭ; «Jasna, što wajna skončycca nia chutka».

LONDON. U apošnim časie pałažeńnie ŭ Irlandyi ciaham horšaje. Na hetym tydni budzie apošniaje zasiedańnie irlandzkaj konwencii. Nieparadki sin-fenieroŭ šyracca pa ŭsiej Irlandyi. «Times» nakazywaje, što zahady ŭradu ŭ roznych okruhach užo nie spaŭniajucca. U druhich miascoch bywajuć što-dziennyje styčk ipalic i z rabotnikami. Što dzień rozrywajecca telehrafny drot, zaharadžajecca darohi. Kab uściarahčysia krywawych styčak urad daŭ patajny zahad palicii nie wystupać wielmi wostra.

BAZEL. U Francii ŭ apošnije dni byli wializarnyje demonstracii za mir. U Lionie była 19—21 studnia ahulnaja zabastoŭka. Na zasiedańni 100 rabotnickich delehataŭ ad biezmała 2-ch miljonaŭ rabotnikaŭ było pastanoŭlena, damahacca na socyalistyčnaj konferencii ŭ Londonie zamireńnia.

ŠTOLKHOLM. U Persii utworeno nowaje ministerstwa s prezesam El Memalekam. Nowaje ministerstwa apirajecca na demokratyčna socyalistyčnyje hrupy perskaha narodu.

NEUSTRELIC. Wialiki gercoh šwerynski zajaŭlaje ŭ swaj praklamacii, što prymaje na siabie ŭpraleńnie wialikim gercohstwam Mekleburg-Strelic.

ŠTOKHOLM, Wysieŭšaja na Alandzkich astrawach šwedzkaja wajennaja ekspedycija była abstrelena rasiejskimi batarejami. Prybyŭšaja čyrwonaja hwardzija palochaje miescowych žycharoŭ katoryje bajacca nieparadkaŭ.

WARŠAWA. Wialikaje ŭražeńnie wyzwaŭ arešt artysta Zdžarskaha, katory ŭ apošnim časie zanimaŭsia zmienaj miejscowych hrošy na niamieckije. Atrymanyje im dziela razmiena i rastračenyje hrošy pierajšli za miljon rubloŭ.

LONDON. 26.II. U wialikuju buru ekipaž hišpanskaha parachoda «Mendi» i niamieckije matrosy, katoryje zachapili heny parachod musili wyści na bierah. Niamieckije matrosy byli abiazbrojeny i ŭziaty ŭ pałon. Hišpanskije ž matrosy adsyłajucca ŭ Hišpaniju.

ŠTOKHOLM. Swedzkamu parlamentu padadzien prajekt zakona ab wybarnym prawie dla žanok, katorym dajecca prawa padawać hołas naroŭni z mužčynami.

STUTTGART. U Wiurtemberskim sejmie minister-prezydent miž inšym skazaŭ:

„Elzas - Lotarynhija — heta čaść żywoha niamieckaha cieła i symwoł usiaje baćkaŭščyny.“.

BERLIN. Adna naša padwodnaja łodka zatapiła ŭ Irlandzkim mory i ŭ kanale Lamanš 9 parachodaŭ 25 tysiač tonn.

Wilnia, 1 marca 1918 h.

Nowaje palityčnaje pałažeńnie, jakoje wytwaryłosia na Biełaruskich ziemlech s pryčyny niamieckaha pachodu u hłyb Biełarusi i pačatku nowych pierehaworaŭ, jašče duža niejasnaje. A tym časam s tej čy inšaj razwiazkaj pytańnia ab miry nierazryŭna zwiazano i pytańnie ab našaj budučynie.

Wajujučymi dzieržawami pryznano oficyalna prawa na samaaznačeńnie biełaruskaha narodu. Ale my bačyli ŭžo na żywym prykładzie — razhonie biełaruskaha kongressu ŭ Minsku, jak wyhladaje na praktyce hetaje prawa ŭ «bolšewickaj“ Rasiei... I možna s poŭnym pierakonańniem skazać, što biełarusam budzie najlahčej wyjawić swaju wolu tady, jak ich ziemli akažucca adarwanymi ad Rasiei i dałučenymi da ŭžo raniej okupowanaj niemcami čaści Biełarusi — Wilenščyny, Hrodzienščyny, Biełastoččyny. Woś, tut i uznimajecca pytańnie: čy mir nie nastupić pierš, čym adbudziecca złučeńnie ŭ wadno ŭ s i c h Biełaruskich ziamiel?

Wiedama, kali-b i nie ŭsia Biełaruś adarwałasia ad Rasiei, dyk pry mirnych pierehaworach biełaruskaja sprawa mahła-by znajści tak sama žadanuju biełarusami razwiazku: u warunkach mira biełarusam pawinna być zabaspiečena mahčymaść nia tolki wyskazać swaje damahańnia ab budučynie Baćkaŭščyny, ale i prawiaści ŭ życcio wolu narodu, nie bajučysia nowych gwałtaŭ — kštałtam minskaha prykładu. I tut užo pawinny-b padać swoj hołas usie biełarusy — nikoha nie wyklučajučy i nie zwiertajučy uwahi na toje, na jakoj linij zatrymaŭsia-by wajenny fron u moment mira.

Tak, ci siak, a Biełaruś, katoraja hetak mnoha kryŭd daznała jak pad polskim, tak paśla pad rasiejskim panawańniem, katoraja bolš za paŭtrecia hodu służyć arenaj strašennaha zmahańnia miž Niamieččynaj i Rasiejej, *pawinna* zdabyć sabie wolnaje, niezaležnaje bytawańnie, kab družnaj pracaj swabodnych synoŭ swaich zalačyć staryje i nowyje rany i pałažyć mocny, trywały fundament dziela budučyny.

My wierym, što hetaje žadańnie našaha narodu zbudziecca — i zbudziecca ŭžo wielmi skora.

Na roznych darohach.

Apryč biełarusaŭ, katoryje stanowiać asnowu swajej ziamli, jość u Biełarusi dźwie nacyonalnyje hrupy katoryje, stanowiačy mienšaść, majuć blazspornaje prawa prynimać učaście ŭ ładžeńni nowaha życcia ŭ našym kraju: heta — palaki i žydy.

Chacia tutejšyje «palaki» — heta pierawažna syny taho-ž Biełaruskaha narodu, tolki pryniaŭšyje polskuju mowu i cywilizaciju, — adnak u sprawie budawańnia budučyny našaj Baćkaŭščyny jak-raz hety element akazaŭsia najwialikšym woraham našaha žadańnia wolnaha i niezaležnaha bytu. Adrokšysia ŭsiaho taho, što ich zwjazywało z biełaruščynaj, chacia baćki ich časta i siahońnia aruć swoj šnur i nia ŭmiejuć hawaryć inačej, jak pa biełarusku, hetyje tutejšyje „palaki“ utracili ŭsie krajowyje ideały i addajuć swaje siły dziela pracy dla Polščy, katoruju ŭważajuć za swaju „nowuju ajčyznu». — Jany — tolki hości ŭ nas. Ich cikawiać sprawy našaj ziamli adno pastolku, paskolku z ich može mieć Polšča i polski narod. Abiarnuć biełarusaŭ u „hnoj pad polščynu“, stwaryć u Biełarusi miejsco dziela kołonizacii lišku polskaha nasialeńnia s Polščy — woś nowy ideał tutejšych „palakoŭ“, katoryje nawat nie sami jaho wytwaryli, a jduć ślepa za panajechaŭšymi ŭ naš kraj praŭdziwymi palakami — «karonjarzami“. I woś, pad dyktoŭku apošnich tutejšyje «palaki» pišuć da niamieckich ułaściej wializarnyje memorjały, damahajučysia dałučeńnia našaha kraju da Polščy, wystupajučy ćwiorda i stanoŭča proci žadańnia biełarusaŭ niezaležnaści.

Woś, z hetaj pryčyny tutejšyje „palaki» z wialikim niespakojem i sumnym wokam uhladajucca na chod apošnich prypadkaŭ, katoryje pašyrajuć abšar okupowanaj Biełarusi, pawialičywajučy hetak siły biełarusaŭ i dajučy nam mahčymaść akazać wialikšy adpor polskim apetytam. Zatoje inšym wokam hladzić na hetu sprawu druhaja nacyonalnaja mienšaść na ziamli Biełaruskaj — žydy.

Palityčnyje ideały žydoŭskaha narodu, paskolku nie kirujucca da adbudowy niezaležnaha žydoŭskaha hasudarstwa ŭ Palestynie, majuć na mecie zdabyćcie dla siabie ŭsich prawoŭ na tych ziemlach, dzie jany żywuć. U Biełaruska-Litoŭskim kraju žydy stanowiać zdaŭna jak-bytcym asobnuju siamju žydoŭskaha narodu: u ich było asobnaja ad rešty žydoŭ minuŭščyna, zwiazanaja z historyjej našaj Baćkaŭščyny; ich ekonomičnyje i hramadzianskije interesy nierazryŭna zwiazany z našymi. Z hetaj pryčyny palityčnaje stanowišče žydoŭ było ad pačatku niamieckaj okupacii zhodliwo z biełaruskim stanowiščem — prynamsi ŭ žadańni niepadzielnaści Biełaruskich ziamiel, razrezanych wajennym frontam. I heta zusim jasna: Karyść žydoŭ wy-

mahaje, kab ich nie razdzielali, kab taja žydoŭskaja šiemja, jakaja sotni hadoŭ žyła swaim asobnym žyćciom na našaj ziamli, nie raspałasia. Bo-ž ich siła — ŭ *jednaści i čyślenaści.*

I pad toj čas, jak u hetki ważny historyčny moment, kali ważycca pytańnie ab našaj budučynie, my znachodzim spohad jak raz u tych, kaho ŭ nas prywykli ličyć za «čužyncaŭ", za «prybłud», — a tyje, chto ličyŭsia „swaimi», chto stanowić kość s kości i kroŭ s krywi našaha narodu, ŭzirajuc ca ciapier na čužackije idealy i palcem kranuć nia chočuć dzieła taho, kab zbylisia załatyje sny ab woli biełaruskaha narodu...

I. Mieleška.

Z minuŭščyny Minska.

Minsk — heta pa wieličyni druhoje pašla Wilni miesto na Biełaruskaj ziamli. Pašla taho, jak miž im i Wilniaj zaloh wajenny front, Minsk i staŭsia hłaŭnym centram biełaruskaha žyćcia. Woś, cikawa paznajomicca z minuŭščynaj hetaha miesta, katoraje ŭ hety moment ihraje ŭ biełaruskaj sprawie wydatnuju rol.

Minsk, abo, jak daŭniej nazywali jaho: Miensk—lažyć pry sutokach prasłaŭlenaj u znamienitym «Słowie a pałku Ihara» Niamihi i Świsłačy. Kali jon byŭ pabudowan — niet wiedama, ale było heta wielmi daŭno, bo u chronikach ab im uspaminajuć užo ŭ 1067 hadu, kali syny wialikaha kniazia kijeŭskaha, Jarasława, adwajewali miesta ad kniazia połackaha Ŭsiesława, žycharoŭ wyrezali, a žanok i dziaciej uziali ŭ niawolu. U pačatku XII stalećc a Minsk wiadomy, jak stalica u dzielnaha kniażstwa: u historyi adznačywajecca, što wialiki kniaź kijeŭski, Waładzimir Monomach, napaŭ na paŭstaŭšaha proci jaho minskaha kniazia Hleba, dabyŭ pašla asady miesta miž 1113 i 1123 h. h., a Hleba ŭziaŭ u pałon. Mścisłaŭ, syn Monomacha, ŭ 1129 hadu addaŭ Minsk z usim kniażstwam synu swajmu Iziasławu. Adnak, krychu paźniej — kala 1158 hodu bačym na minskim kniazieŭskim pasadzie Wałdara, syna Hleba. Kala 1190 hodu Minsk prysłuchaje ŭžo Litoŭskamu kniażstwu pry kniaziu Minhajle. U XIII stalećci miesto zrabawali i zrujnawali tatary pad načalstwam Kajdana. Pašla wyzwaleńnia ad tataraŭ i adbudowy zamku, — značyć, ad času Erdziwiła, pad panawańniem Mendoha i patomkaŭ jaho Minsk zusim užo uchodzić u skład uzmacawaŭšajsia i dobra orhanizowanaj biełaruska-litoŭskaj dziaržawy, uziaŭšaj imia swajo ad litwinoŭ, jak Wialikaje Kniaźstwo Litoŭskaje.

Na horodelskim sejmie u 1413 hadu było utworeno minskaje wajewodztwa sa stalicaj u Minsku. Kazimir IV ŭ wiadomym prywileju, dadzienym u 1441 hadu ŭ Biareśni miestam Litwy, pamianuŭ i Minsk, katory hetak pieršy raz atrymaŭ niešta padobnaje da začatku miestowaha samaupraŭleńnia. Aleksander Jahajławič prywilejem u dzień św. Benedykta 1496 h. ŭ Wilni pisanym daŭ miestu mahdeburskaje prawa. Prywilej hety naznačaje ŭ Minsku wojta, zabaspiečywajučy jaho trecinaj dachodaŭ z usich sudoŭ i sudowych kar i dachodam z dźwiech miasnych kram; nadaje wojtam arendnuju płatu z dźwiech, miestowych karčom, stanawiŭšuju 4 kapy hrošy. Mieščanie zwalniajucca ad padwodnaj pawinnaści, apraca tolki pawodłuh padwodnych listoŭ, prypiečatanych kniazieŭskim syhnetam; tak sama zwalniajucca ad warty, katoruju dajuć tolki samomu wialikamu kniaziu. Niwodzin inšy kupiec, aprača wilenskich, nie maje prawa ni kuplać, ni pradawać pawodłuh inšaj miery, čym ustanoŭlenaja ŭ Minsku, značyć: wosk na štuki abo paŭbierkoŭcy, saboli i kuny — sarokami, abo pa sorak štuk, biełki, harnastai, łasicy i wydry pa paŭtreci sotni; pataš i smału — łaštam, dy nie pawinny kuplać ich ni ŭ lasoch, ni pa wioskach, a tolki ŭ mieści; sukno — pastawami, sol — łaštam, pierec, imbir i inšyje daražejšyje ziołki — funtami; sakiery, nažy i inšyje padobnyje rečy — tarcham, abo tuzinami figi, razynki — kašom; wino, niamieckaje piwa i inšyje čužaziemnyje napitki — całaj bočkaj. Minsk atrymliwaje wahu i kapnicu, a ŭwieś wytapleny tut wosk pawinien mieć miestowaje klejmo. Pawodłuh staroha zwyčaju mieščanam pazwalajecca drewa na budoŭli i na apał brać s kniazieŭskich lasoŭ na try mili ŭwakruh, zabaraniajučy adno siačy drewy z borciami. Žychary pawinny pabudawać hramadzkuju łažniu i ratuš, pad katorym majuć ustroić kramy i kleci na chleb, a tak sama cyrulniu, a ŭ ratušu dzieržać bočku i miadnicu z miestowym klajmom. Urešci miesto maje prawo pastawić na race Świsłačy młyn, ale nie zwalniajecca ad padtrymliwańnia zamkowaha młyna, kab z jaho jšoŭ akuratna dachod. Za ŭsie hetyje pažytki miesto było abiazano što-hod na Wialikdzień płacić u skarb W. kniazia šeśdziesiat kop hrošy.

Najezd tataraŭ u 1505 hadu, zništažeńnie ahniom miesta apryč zamku, katoraha tatary dabyć nie zdaleli, ŭrešci, prynies'enaja imi siudy marowaja zaraza spynili dalejšaje razwićcie Minska. Nie paśpieli žychary adbudawacca, kali ŭ 1508 h. napaŭ na miesto Michaiłi Hlinski. Nie zdaleŭšy dabyć jaho šturmam, pačaŭ asadu i pakinuŭ jaje tolki tady, jak dawiedaŭsia ab pryblišeńni wojska Zyhmunta I na ratunak. Jakoje sumnaje pałažeńnie było pad toj čas u Minsku, pakazwaje taki fakt: kali ŭ 1513 hadu zbirali z usiaho kraju padmohu na dalejšuju wajnu, z Minska naznačyli ŭziać tolki 10 konnikaŭ i 10 kop hrošy — hetu ki, jak naor. s Trok abo z inšych małych miastečak.

Nowy ŭzrost Minska pačynajecca ad siaredziny panawańnia Zyhmunta I i jdzie praz uwieś šasnadcaty wiek. Zyhmunt Aŭhust, paćwierdžajučy mahdeburskaje prawa, pašyryŭ swabody miesta, pawialičyŭ dachody jaho i nadaŭ kirmašy. Wialikaj wahi dajšła tarhoŭla: Minsk staŭsia pasrednikam miž Wilniaj i Maskwoj u abmienie roznych kładoŭ i tawaraŭ. U śniežniu 1564 hodu, pašla zachwatu maskalami Połacka u Azierryščy, tut adbyŭsia zjezd panoŭ rad W. Kn. Lit., kab abdumać sposaby abarony. Zyhmunt III bačučy, što miesto wielmi cierpić ad bytnaści ŭ im wojsk i ad rekwizycij, prywilejem z 26 maja 1606 h. pamnožyŭ prawy mieščan u handlu zamiežowym i zabaraniŭ ludziam pryšłym wiašci ŭ Minsku detaličnuju tarhoŭlu. Tadyž pabudowany mieščanami młyn z 2 kołami na Świsłačy byŭ nawieki addadzien miestu. Adnak, heta nie šmat pamahło: pałažeńnie Minska nie palepšało, a rabiłosia ŭsio horšym. Usiož taki narod narastaŭ i ruch nie spyniaŭsia; tut adyhrało surjoznuju rol uzrost čysła kłaštaroŭ i zakonaŭ. Na biadu, nadyjšła šwedzkaja wajna. U 1701 hadu praz Minsk prachodzili saksoncy, i miesto wielmi ad ich paciarpieło. Waročajučysia ŭ 1706 h. maskoŭskije wojski stajali ŭ Minsku ad marca da wieraśnia; byli zaniaty imi ŭsie damy i manastyry, dy nawat jezuickije škoły pryšłosia začynić. Niejki čas byŭ tutaka i Piotr Wialiki. Adwiedaŭ Minsk i Mazepa. Pašla wychadu čužackich w jsk u mieści uzniałasia zaraza, katoraja zabrała mnoha achwiar. A pašla iznoŭ praz Minsk prachodzili adny za adnymi to maskali, to šwedy, rabujučy žycharoŭ.

Pawodłuh sejmowaj uchwały s 1699 hodu hłaŭny litoŭski trybunał, katory raniej adbywaŭsia ŭ Wilni, pačaŭ adbywać sudy ŭ staličnym mieści Wial. Knaźstwa Litoŭskaha tolki 20 tydniaŭ, a druhija 20 tydniaŭ sudziŭ napieramienu ŭ Nawahrudku i Minsku. Dziakujučy hetamu, žyćcio ŭ Minsku iznoŭ pačało ažyŭlacca. Na kadencii, zwanaj «ruskaj» (— biełaruskaj), sudzilisia tut biełaruskije wajewodztwy minskaje, nawahrudzkaje, witabskaje i mścisłaŭskaje. Ale ŭ 1775 hadu «ruskaja» kadencija trybunału była pieraniesiena z Minska i Nawahrudka ŭ Harodniu, i heta iznoŭ drenna adbiłosia na razwićci Minska. Minski zamak, niščeny niekalki razoŭ, zhareŭ urešci da tła ŭ 1778 h., i bolš jaho nie adbudoŭwali.

Hetak, zhodnie z dannymi Balinskaha, katorymi my tut karystajemsia («Starożytna Polska», tom IV), Minsk pierad pierachodam Biełarusi pad ułaść Rasiei byŭ u dawoli ciažkim pałažeńni. I dalejšaja palityka maskoŭskich caroŭ, kirawaŭšajasia zaŭlody da ucisku «akrain» na karyść maskoŭščyny, nie šmat pamahała razwićciu Minska. Ale tut jamu pamahli šmat ekonomičnyje warunki: Minsk da apošnich dzion stanawiŭ ważny tarhowy punkt — asabliwa ŭ handlu lesam (tut była naładžena lesnaja birža dla usiaho Biełaruska-Litoŭskaha kraju). I z hetaj pryčyny, nia hledziačy na nienormalnyje ahulna palityčnyje warunki, Minsk usiož taki razrastaŭsia, narodu ŭ im prybywało, i pierad wajnoj čysło žycharoŭ miesta šmat pierajšło za sto tysiač duš.

H. B.

U Wilni i w akolicach.

× **Pasyłki pałonnym.** Stadhaŭptmann apawieščaje, što wilencam, u katorych jość swajaki-pałonnyje ŭ Niamieččynie i Aŭstryi, pazwoleno pasyłać počtaj pasyłki da 5 kil. (10 niamieckich funtaŭ). U pasyłki nielha kłaści nijakich pisiem i zapisak. Pasyłki prynimajucca ŭ kožnuju sieradu ad 1 da 11 hadz. na Daminikanskaj wul. № 3 ŭchod B.

× **Najwyšejšyje ceny na sol.** Stadthaŭptmann apawieščaje što cena soli ŭ detaličnaj pradažy naznačena 29 fen. za rasiejski funt i 36 fen. za — niamiecki.

× **Na fabryce.** Rywa Blachmanoŭna, 18 h., rabotnica na fabryce cukierkaŭ, (Kolejowaja wul. 9), niesiučy kacioł z raspłaŭlenym cukrom, upała, wyliła na siabie ŭwieś war i duža aparyła sa bie twar, šyju i ruki. Karetka skoraj pamačy adwiezła jaje ŭ Žydoŭskuju balnicu.

Francišk Olechnowič.

Bazylišk

kazka ŭ 3 aktach.

(Hladzi «Homan» № 17).

3-ci mieščan. — Jość tut, u našym mieści adzin stary čeławiek. Jon mnoha wiedaje takoha, čaho inšym ludziom nikoli nie spaznać. Jamu i ptušak, i źwiaroŭ, i nawat mowa traŭ znajoma. Zdajecca, skrytaści prad im nidzie, ni ŭ čym nima...

Woś ludzi da jaho pajšli pytacca, što rabić! Jon radu daŭ...

1-šy mieščan. — Kažycie ž nam jakuju?
2-hi mieščan. — Każy, każy waša chutčej!
} razam

Woj. — Jakuju radu?

3-ci mieščan. — Treba achwiaru dać.

Usie. — Jakuju?

3-ci miešč. — Bazylišk datul nas budzie mučyć, pakul my nie dano jamu taho, čaho žadaje.

Usie. — Čaho ž jon choče?

(paŭza)

3-ci miešč. — Kniazieŭny!

Usie (zdziwawaŭšysia i spužaŭšysia). — Aaa!

3-ci miešč. — Toj čeławiek kazaŭ: treba kniazieŭnu ŭziać, wywiaści za mury i prywiazać da drewa niepadalok ad nary, ŭ katoraj had žywie. Tam Bazylišk z jaje ŭsiu wysmakče kroŭ i pojdzie, skul pryjšoŭ — za trydcać hor, za trydcać rek!

(paŭza)

Woj. — Kniazieŭny kniaź nie daść!

1-šy miešč. — Oho! nie daść! Dyk sami woźmiem!

2-hi miešč. — Dyk što rabić? Pryjdziecca zhinuć usim!

3-ci miešč. — Tak... Ratować treba siabie i ŭsich!

Za scenaj čuwać homan.

1-šy miešč. — Jak že jaje ŭziać? Jana ŭ charomach kniaziewych. A warta dobra tam pilnuje bram, dźwiarej...

3-ci miešč. (pakazywajučy rukoj na wakno). — Čujecie? Tam hamanić narod. Chutka ŭsie pojduć na zamak! Nijakaja staroža narodnaj chwali nie atrymaje!

2-hi miešč. — Čaho ž tady i nam siadzieci, złažyŭšy ruki? Kudy ŭsie, tudy i my! Dyk pojdziem, waša!

Usie. — Pojdziem! Idziem!

Za scenaj trubiać u roh.

1-šy miešč. (zdziwawaŭšysia) Trubiać u roh?!

Woj. — Što heta značyć?

Usie biahuć da wakon i dźwiarej. Praz adčynienyje dziwiery widać kniaziawych ludziej, akružonych chmaraj narodu.

Woj. — Pasłancy kniaziewy!

1-šy miešč. — Z jakoj ž jany nawinoj?

Pasłaniec (čytaje za scenaj papieru) — tamu z mužoŭ našaha miesta, jakoha budź stanu, katory adważycca wyjści za miastowy mur na baraćbu za złym hadam Bazyliškam, pryčyni ŭšym nam hetulki nieščaścia, i ŭ henaj baraćbie ŭbjeć jaho na śmierć, — ŭdziačnym našym kniazie wym sercam damo wialikuju nahradu: dwadcać tysiać kop hrašej, što kažuchoŭ sabolich, sto asiedłanych kaniej, sto wopratak čyrwonych, tysiaču niawolnikaŭ i dažywotnaje ŭładarstwa na adnym z našych zamkaŭ!

Narod za scenaj hamanić, śmiajecca.

(paŭza).

1-šy miešč. — Che-che! spaznilisia! Nichto nia pojdzie!

Woj. — Nima durnych, katoryjeby jšli na peŭnuju zahubu!

2-hi miešč. — Hodzi ŭžo za miastowym muram walajecca niepachawanych kaściej!... Nichto nia pojdzie!

3-ci miešč. — Dyk čahož my čakajem? Mielisia ŭsie iści razam z narodam — u kniaziewy charomy! (pakazywajučy na wakno) Bačycie, narod iznoŭ kipić, pływie na zamak...

2 hi miešč. — Ale. Dobra waša kaže š. Woś tolki zapłaču za miod.. (daje karčmaru hrošy).

× Sproby samahubstwa. Na Paleskaj wul. № 25 Wincent Gudojć, 21 h., dziela samahubstwa napiŭsia karbolowaj esencii.
Apolonija N. (Śniehowaja wul. 7) dziela samahubstwa napiłasia karbolowaj esencii.
U abodch prypadkach wyzywali karetku skoraj pomačy.

× Nieščaśliwaje zdareńnie. Na Orenburskaj wul. ŭ żaleznadarożnych warštatach Weronika Wasileŭskaja ssypała wuhallo z wozu. Raptam wuhallo pasypałosia na jaje i swaim cižaram zmało jej nahu. Jaje adwieźli ŭ miastowuju salu.

× Na wulicy. Na Wial. Obozowaj wul. paślizinuŭšysia upaŭ i złamaŭ sabie nahu slosar Uładysłaŭ Klukoŭski, 57 h. Jaho adwieźli ŭ balnicu ŭ miestowaj sali.
Na Werkoŭskaj wul. tak sama złamaŭ sabie nahu niejki Wincent Puskiningis, 88 h. Jaho karetka skoraj pomačy adwiezła ŭ tu u samuju balnicu ŭ miestowaj sali.

× Ad čadu. Na Wial kaj wul. № 78 ŭčadzieła Zelda Šapiro 18 h. Jaje adratawała skoraja pomač.

× Padziaka. Biełaruskaje Tawarystwo Apieki nad dziaćmi „Zołak“ ad imia apiekawanych dziaciej składaje serdečnuju padziaku za złoženyje na Tawarystwo achwiary:

Ksiondz Kwiecień 60 mr.
p. Lemieš — — 2 mr.

× Kraža karowy i kazy. U nočy na 14 lutaha na 3 Sałamiancy № 63 u Kazimira Sakałoŭskaha ukradziena s chlewa čornaja karowa z małymi rahami.
6 lutaha z začynienaha chlewa ŭ domie Jankoŭskaha pry Kalwaryjskaj wul. ukradziena biełaja kaza.

× Temperatura. Najwyszejszaja i najniżejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsij):

	najwyš.	najniž.
25—26	+ 2,9°	— 2,9°
26—27	+ 0,8°	— 4,5°
27—28	+ 2,1o	— 0,6°

Z USIAHO KRAJU.

Rejstag ab našaj budučynie

Haława hłaŭnaj kamisii Rejchstagu, deputat Ferenbach, člen klerykalnaj partyj centru, katoraja, jak wiadoma, naahuł wielmi prychilna da palakoŭ, ŭ adkaz na žalby polskaha deputata Štychela s pryčyny „čaćwiortaha razdziełu Polšču“ skazaŭ miž inšym:

„Kali-b katory-niebudź s predstaŭnikaŭ Litwy abo Ukrainy mieŭ nieščaście zasiedać u polskim sejmie ŭ Waršawie, — dyk čy wy dali-by jamu wolu hawaryć hetak swabodna i žalicca na dolu swajej baćkaŭščyny, jak heta wy tutaka robicie?

Na hetaje pytańnie členy polskaj partyi adkazali šumam i krykami, asabliwa niezdawolenyje tym, što nawat prychilny da ich klerykał nazwaŭ pryłučeńnie Litwy abo Ukrainy da Polšču nieščaściem dziela ich.

Impierski kancler, hraf Hertling, zajawiŭ:

«U Kurlandzii i ŭ Litwie zadača niemcaŭ — utwareńnie ustanoŭ dziela samaznačeńnia i samaŭpraŭleńnia».

Erzbergier (klerykał) skazaŭ: „Niamieččyna može dajści z Rasiejej trywałaha mira, kali zabaspiečyć sabie zdawoleńnie zachodnich hraničnych narodaŭ Rasiei. Tady my možem spakojna ždać dalejšaha razwićcia na asnowie samaznačeńnia narodaŭ.

MITAWA. Kamitet kurlandzkaj šlachty apawieščaje adozwu, pryzywajučy zbirać hrošy, spažyŭnyje produkty i adzieżu dla ŭciekačow i wywiezienych gwałtam žycharoŭ, katoryje waročajucca damoŭ. Apryč taho prosiać asob, katoryje majuć pustyje haspody, prynimać waročajučychsia.

MITAWA. Wajennaje upraŭleńnie Kurlandzii ładzić u Mitawie školu kamornikaŭ. Skončyŭšyje školu mohuć atrymać dobraje miejsco.

WIESTKI Z RASIEI.

ŠTOKHOLM. Zahadam uradu harnizonu prykazano pakinuć Pieciarburh. Hety zahad dadzien s pryčyny pašyreńnia tyfusu i „čornaj śmierci“, a tak sama s pryčyny poŭnaha upadku dyscypliny. Niekatoryje pałki admowilisia spoŭnić zahad.

U stalicy ŭwiedziono asadnaje pałażeńnie. Demonstracii na wulicach zabaronieny. Žurnalistaŭ nie puskajuć u Smolny instytut.

U adnym zahadzie uradu skazano dasłoŭna:

„Hołas našych letuček i inšych padobnych pisańniaŭ pawinien być ciapier zahłušen za ŭsielakuju canu“.

Rasieja i centralnyje dzieržawy.

BERLIN. Hłaŭnakamandujučy rasiejskaj armii, Krylenko, iskrowaj telehramaj prasiŭ ab nowaje zamireńnie.

BERLIN (W.T.B.) 25.II. Impierski kancler Hertling skazaŭ u Rejchstagu pramowu, hawaračy miž inšym:

„Našy operacii na Ŭschodzie majuć na meci abaronu. My nie zbirajemsia ŭmacoŭwacca ŭ Lifландzii abo Estlandzii. Wajennyje operacii na ŭschodzi dali bolš, čym možna było spadziewacca. Ŭčora pryjšła wiestka, što pieciarburski urad pryniaŭ našy mirnyje damahańnia i pasłaŭ swaich predstaŭnikaŭ dziela mirnych pierehaworaŭ. Našy delehaty tak sama wyjechali tady. Mahčymo, što s pryčyny padrobnaściej usiamucca jašče sporki. Ale hłaŭnaje zroblena. Žadańnie mira rasiejcy paćwiardzili, našy damahańnia prynia ty, i mir pawinien skora być padpisan. Mietaj našych najnawiejšych wajennych operacij było zabaspiečeńnie Ukrainy, a rezultatam akazaŭsia mir z Rasiejej. Naš prynсyp: zrabić na budučynu pryjacielami našymi dzieržawy, s katorymi ciapier robim mir. Mahčymaść mira na ŭsiemkim uschodnim froncі—wielmi blizkaja“.

BERLIN (W.T.B) 26.II. *Rejchstag.* Stats-sekretar v. Buše zajawiŭ, što ultimatum centralnych dzieržaŭ Rasiei maje u sabie hetkije punkty:

1. Niamieččyna i Rasieja zajaŭlajuć ab kancy wajny miž imi. Jany chočuć žyć mirna i ŭ družbie.

2. Ziemli na zachodzi ad linii, ab katoraj było zajaŭleno rasiejskim predstaŭnikam u Biareści, prynaležaŭšyje raniej da Rasiejskaj dzieržawy, nia buduć nadalej prysłuchać Rasiei. U wakolicach Dźwinska heta hraničnaja linija pierasoŭwajecca da uschodniaj hranicy Kurlandzii. Pamienionyje ziemli nie prynimajuć na sabie niejakich abiazacielstw pierad Rasiejej. Rasieja wyrekajecca miešacca ŭ unutrenyje sprawy hetych ziamiel, dola katorych budzie razwiazana Niamieččynaj i Aŭstryjej u zhodzie z žycharami. Paśla ahulnaha mira i poŭnaj demobilizacii u Rasiei Niamieččyna hatowa ačyścić ziemli na hodzi ad pamienionaj hranicy.

3. Lifландzija i Estlandzija ŭraz že ačyščaju ad rasiejskich wojsk i čyrwonaj hwardzii, i ich zanimaje niamieckaja palicija, pakul nia buduć utworeny ŭ ich krajowyje ustanowy, zabaspiečywajučy spakoj i dzieržaŭny ład. Usie palityčnyje areštanty ŭ hetych prawincijach ŭraz-že wypuskajucca na wolu.

4. Rasieja ŭraz-že padpisywaje mir z Ukrainaj. Ukraina i Finlandzija ŭraz že ačyščajucca ad rasiejskich wojsk i čyrwonaj hwardzii.

5 Rasieja pastara jecca čym chutčej wiarnuć Tureččynie zaniatyje abšary ŭ Anatolii i pryznaje u stanoŭlenyje pierad wajnoj kapitulacii Tureččyny utraciŭšymi siłu.

6. a). Uraz že pawinna być prawiedziena poŭnaja demobilizacija rasiejskaj armii.

b). Rasiejski wajenny flot na ŭsich morach uraz-že pawinien być abiazbrojen.

c). Tarhowaje parachodztwo na Čornym i Bałtyckim mory adkrywajecca nanowa.

7. Niamiecka-rasiejskaja tarhowaja umowa 1904 hodu atrymliwaje ŭzноŭ siłu. Lhoty dziela azijackich ziamiel Rasiei kasujucca.

9. Rasieja abiazywajecca pałažyć kaniec usielakaj uradowaj, ci padtry miliwanaj uradam ahitacii i propahandzie proci uradaŭ centralnych dzieržaŭ i ich ustanoŭ, a takže proci zaniatych centralnymi dzieržawami ziamiel.

10. Hetyje warunki pawinny być pryniaty ŭ 48 hadzin. Rasiejskije delehaty ŭraz že jeduć u Brest-Litoŭsk i padpisywajuć mir nie paźniej, jak ciaraz try dni, dy jon pawinien być paćwierdžen uradam nie paźniej, jak u dwa tydni.

BERLIN. *Rejchstag.* Haaze (niezaležny socyalist skazaŭ:

«Na Rasieju ciapier uskładajecca Katdzinskaje jarmo. My enerhična pratestujem proci hetkaj palityki. Našy patomki spaznajuć na sabie horkije płady hetaj wajny z Rasiejej».

Pierehawory z Rumynijej.

WIENA. Hienerał Awereskn adbyŭ u Bakarešci doŭhuju naradu z Makienzenam. Adnak, zdajecca, što Awereskn nia wielmi zhodliŭ na padadziennyje jamu damahańnia Z hetaj pryčy-

---

Karčmar *zbiraje hrošy. Usie jamu płaciać.*

Karčmar. — Kudy usie, tudy i ja! Začyniu swaju haspodu i pojdu z wami brać kniazieŭnu!...

Za scenaj čuwać śpieŭ:

Čaho moja duša, —
čaho sumuje?
Nie znaju ja,
čamu duša, —
čamu duša sumuje!

Usie hladziać na wulicu.

1-šy miešč. — Chto heta piejaŭ?
2-hi miešč. — Ci ž waša nia wiedaješ? Heta ž durny Janka!
1-šy miešč. — Pieršy raz čuju.
Woj. — A skul že waša, što nia wiedaješ?... Žywie ŭ našym miesci niejki malec, kličuć jaho: durny Janka. Ničoha jon nia robić, woś tolki chodzić, zadzioršy haławu ŭwierch, bytcym zorki na niebi ličyć, — dy plaje abo na dudzie ihraje. Nikoli jon razumnaha nie skaže słowa, zaŭsiody niejkaje hłupstwa, až śmiech biare, bo wiedama — durny. Woś i ciapier: narod sabraŭsia rabić działa, a jon — piajel... O, čujecie, iznoŭ!...

Za scenaj iznoŭ śpieŭ:

Čamu z woka majho
sleza skaciłaś?
Nie znaju ja,
čamu sleza
z wačej skaciłaś.

Chto daść adkaz, ach, chto,
čaho sumuje
duša maja?
Nie znaju ja,
čaho duša
sumuje

Za scenaj narod śmiajecca.

1-šy miešč. — A dalibch, durny!...
2-hi miešč. — Śmiajucca ŭsie, dajuć darohu... Nadta ŭžo jon śmiešny!
Woj. — Hlańcie, — idzie siudy!
Karčmar.—Ja čašam čaru miodu z łaski jamu daju... Škada, bo choć durny, dyk že i jon stwareńnie Božaje...
Janka (ŭchodzić).
Karčmar. — Nu, wybačaj, Janka, ale siahońnia idzi sabie dalej... Haspodu začyniaju (biare kluču). Jdziem usie na zamak.
Janka.—Na zamak? Dziela čaho?
Karčmar.— Ech ty, durny! Kniazieŭnu ŭziać! I ty chadzi, ŭsioż budzie ludziej bolej!
Janka (spałochaŭšysia). — Kniazieŭnu? Kudy?! na što?!
1-šy miešč. (da inš.) —Dy kińmo dzień—huhić!... Na zamak!... u pałac!...
Usie aprača Karčmara i Janki wychodziać.

Karčmar. — Ničoha, durnieńki, nia wiedaješ.... Kab Bazyliŭku jaje addać. Tady iz noŭ ščaśliwy ŭsie budziem! Tady had pojdzie pročki!... Nu wychadzi chutčej, bo treba začyniać haspodu!
Janka (s krykam).—Što kažecieł? hetaha nia može być!
Karčmar. — Čaho ž spužaŭsia? Dyk nie ciabie ž kidajuć Bazyliŭku, a kniazieŭnu!

Za scenaj homan:

„Dawajcie kniazieŭnu! pojdziem u pałac“ i h.d.
Janka.—Što ja čuŭ! O hore mnie!... (raptam) Treł ratawać kniazieŭnu! (biažyć da dźwiarej).
Karčmar (chwataje jaho za pału)—Kudy? čekaj! zara pojdziem rasam! Kudy śpiašyś?
Janka. — Ja — hada jdu zabić! (wyrywajecca i wybiehaje).
Karčmar (ščyra śmiajecca, hledziačy za im). — Cha — cha — cha! — Oj, jakij-že durny! Cha — cha cha!...

Za scenaj homan robicca wialikšy.

Kurtyna.

(Dalej budzie).

ny mahčymo, što pierehawory z Aweresku nia dojduć udačy. Usio-ž taki akančacielnaja razwiazka sprawy ad hetaha nia zmienicca, bo Rumynija ŭ ciapierašnim pałažeńni ŭsio roŭna prymušena mirycca.

Lupu Kostaki, upraŭlajučyj ministerstwam unutrenych spraŭ, ad imi Karpa padaŭ rumynskaj delehacii hetkuju zajawu: „Skažycie karalu, što nawat paśla padpisańnia mira s centralnymi dzieržawami dalejšaja bytnaść karala na tronie wyzawie ruch, pahibielny dla dynastyi".

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

26.II. Uschodni teatr.

Front Ejchhorna: Piaz 4 dni paśla wysadki na bierah niamieckije wojski pad kamandaj hienerała Sekendorfa paśla bitwy dabyli Rewiel. U šmat jakich miestoch Estlandzii žychary pry ŭchodzi niemcaŭ wywiešywali flahi. Wypuščeny areštawanyje žychary.

Na poŭdni ad Pskowa našy wojski sustrecili silny adpor. Złamaŭšy jaho ŭ wostraj bitwie jany zaŭładali miestam.

Front Linzingena: Warožyje siły prabawali zadzieržać naš pachod uzdoŭž. Prypiaci pry Kalenkowičach. Enerhičnaj atakaj worahi adkinuty. Miesto i wahzał uziaty šturmam.

U niekalki dzion našy wojski prajšli bolš za 300 wiorst. Razam z ukrainskim wojskam jany ačyścili značnuju časć kraju ad hrabiežstw i band. Tam ustanoŭlen spakoj i ład.

Iznoŭ uziaty na ŭschodnim fronci try štaby dywizij, 180 aficeraŭ i 3676 sałdataŭ. Čysło palonnych i dabyča, uziatyje ŭ Rewieli i Pskowie, jašče nie paličeny.

27.II. Zachodni teatr:

Na Izery ŭziaty pałonnyje Belhijcy. Na fronci Flandryi, naabapał Skarp, u Šampani i na ŭschodnim bierazi Masu krapčeła artyleryjskaja čynnaść. Šmat dzie byli wostryje bitwy na pawietry. Ataki anhlickich latunoŭ suprać našych prywiaznych latučych šaroŭ miž Uaz i En nie dajšli udačy. My zbili ŭčora 15 warožych samalotaŭ i 3 prywiaznyje latučyje šary.

Uschodni teatr.

Front Eichhorna: Na poŭnačy ad Dorpata my ŭziali ŭ pałon dwa rasiejskije pałki.

Front Linsigena: Na Ukrainie razhnan warožy bataljon pry Korastyšewie ŭ 30 wierstach na ŭschodzi ad Žytomira. Na poŭdni ad Žytomira našy wojski dajšli da Berdyčowa. U Kremiency, na poŭdni ad Dubna, my ŭziali ŭ pałon štab rasiejskaha korpusa, štab dywizii i 200 sałdataŭ.

Makiedonski front: Anhlickije atrady, nastupajučyje cieraz raku Butkowa, adkinuty.

Kala wajny.

LONDON (W.T.B). 24.II. Reŭter nakazywaje:

Konferencija socyalistaŭ sajuźnickich dzieržaŭ dzieła narad ab wajennych metach miž inšym pastanawiła: utwaryć sajuz narodaŭ, pad zaščytaj katoraha pawinno być prawiedzieno prawo samaznačeńnia narodaŭ; skasawać tajnuju dyplomaciju i zbrojeńnie; adbudawawać Belhiju; razwiazać pytańnie ab Elzasie-Lotarynhii tak, kab byŭ zabaspiečen sprawiadliwy i trywały mir; u mirnaj umowie pawinno być pryznano, što Niamieččyna, abjaŭlajučy wajnu, narušyła frankfurcki mir; adnosiny miž Italijej i pałudziennymi sławianami pawinny być asnowany na pryncypie praŭdziwaj zhody; Serbija, Čornahoryja, Albanija i Rumynija ačyščajucca ad warožych wojsk; tam, hdzie narod zažadaje złučeńnia z jaho ziemlakami, žadańnie hetaje pawinno być spoŭnieno; Polšča pawinna atrymać wychad da mora; žydy wa ŭsich staronkach pawinny karystać z usich prawoŭ hetaj staronki; Palistyna pawinna stanawić neutralnaje hasudarstwo; zamiest Aŭstro-Wenhryi pawinien być utworen Dunajski sajuz čechaŭ, słowakaŭ, pałudziennych sławian i inšych narodaŭ.

KONSTANTYNOPOL (W.T.B.). 24 lutaha tureckije wojski iznoŭ zaniali Trapezund.

BERLIN (W.T.B.). Pamočny krejser „Wolf» za čas swajho pławańnia zatapiŭ nia mienš za 35 tarhowych parachodaŭ jomkaściu razam 210.000. Niekalki zatoplenych parachodaŭ pierawazili wojska, katoraje razam z imi ŭtanuło. Apryč taho ciažka paciarpieŭ japonski krejser «Haraŭna», 28.000 t. i anhlijski ci japonski kresjer, nazwańnie katoraha nie ustanoŭleno.

BERLIN (W.T.B). Nawakoł Anhlii iznoŭ zatopleny niamieckimi padwodnymi łodkami 5 parachodaŭ i 2 rybałowy.

BERLIN (W.T.B.). Na paŭnočnym marskim teatry niamieckije padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 19.000 tonn.

Byŭ ja kaliś kawalom,
Ciapier zawuć pijakom;
Jakže heta to jano
Na mianie z licham pryjšło?
Oto hetak, oto tak,
Kawal zrabiŭsia pijak.

Prynios chto wastryć naroh,
Ja try hrošy ŭziać by moh;
Nia try hrošy mnie dajuć,
A harełku mnie niasuć.
Oto hetak, oto tak,
Kawal zrabiŭsia pijak.

Niasie naklepać kasu,
Ja da karčmy z im idu;
Jon harełki čarku daŭ,
Ja kasu darmo klepaŭ.
Oto hetak, oto tak,
Kawal zrabiŭsia pijak.

Prywioŭ kania padkawać,
Jak biaz wodki hrošy brać?
Za žaleža ŭziŭ hrašok,
Za rabotu baryšok.
Oto hetak, oto tak
Kawal zrabiŭsia pijak.

Nim ŭsie koni padkawaŭ,
I ŭsie kosy naklepaŭ,
Ot ja sabie cely rok
U harełcy mok da mok.
Oto hetak, oto tak,
Kawal zrabiŭsia pijak.

Oj nie rabi synku tak,
Lepš za ŭsio biary trajak;
Lepš za dziakuj mołat žbi,
A baryšoŭ ty nia pi.
Oto hetak, oto tak,
Budzieš kawal nie pijak.

J. Čečot. 1844 h.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.